

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№3

2026
MART

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google
Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, mart.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

KORXONALARDA ICHKI AUDIT TIZIMINING BOSHQARUV QARORLARI QABUL QILISHDAGI O'RNI	24
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
FISKAL SIYOSAT SAMARADORLIGI VA SOLIQ TUSHUMLARI DINAMIKASI: O'ZBEKISTON MISOLIDA ILMIY TAHLIL	30
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI KELITIRIB CHIQUARUVCHI ASOSIY OMILLAR HAMDA IQTISODIYOTGA TA'SIRI	37
Toxtabayev Oybek Odilovich	
QISHLOQ XO'JALIGI OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV	42
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTON GLOBAL-IQTISODIY RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI	48
Kuvatova Oliya Sheraliyevna	
QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA ULARNI KAPITAL BOZORI INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	54
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
IQTISODIY ISLOHOTLAR DAVRIDA TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING OMILLARI	61
Yangiboyev F.B.	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI ERTA ANIQLASH VA BOSHQARISHNING INTEGRATSIYALASHGAN RISK-INDEKS MODEL I	68
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich, Rajabov Shoxrux Suvon o'g'li	
RUX VA QO'RG'OSHINNI SELEKTIV AJRATIB OLISHNI KOMBINATSIYALASH TEXNOLOGIYASI VA NAZARIYASI.....	74
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Haqberdiyev Dilshod Qodir o'g'li	
UY-JOY QURILISHI HAJMINI UZOQ MUDDATLI PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	81
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
O'ZBEKISTONDA BOG'DORCHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA IQLIM VA TABIIY OFATLAR NATIJASIDA YETKAZILDAN TALOFATLARNI DAVLAT TOMONIDAN KOMPENSATSIYA QILISH MEKANIZMI.....	85
Sattorov Orifjon Boymurodovich	
AHOLI MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH MEKANIZMLARI.....	90
Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li	
O'ZBEKISTON QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA TENDENSIYALARI	96
Musaeva Aynura Abayxolievna	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF SOCIAL INFRASTRUCTURE TRANSFORMATION IN THE CONTEMPORARY ENVIRONMENT.....	104
Normurodov Khusan Eshmakhmatovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI BAHOLASH YO'LLARI	108
Begamov S.X.	
DEBITORLIK QARZLARINING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI	112
Normatova Gulmira Xayrullaevna	

SOLIQLARNI PROGNOZLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH AMALIYOTI TAHLILI.....	118
Ergashov Jamshid Ashurovich	
MEHNAT XARAJATLARI HISOB: NAZARIY ASOSLAR, USULLAR VA BOSHQARUVDA AHAMIYATI.....	126
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
KORPORATIV XIZMATLARNING BANK FOYDASIGA TA'SIRI: KOMISSION VA FOIZLI DAROMADLAR TAHLILI	131
Qurbonov Abror Abdullayevich	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA TASHKILY MEXANIZMLARI	136
Djamalov G'ofir Oribjanovich	
OCHIQLIK INDEKSI VA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH SAMARADORLIGI: O'ZBEKISTON TAJRIBASINING INSTITUTSIONAL TAHLILI	144
Dilshod Pulatov, Uchqun Abdug'aniyev	
DUNYO SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIVAVIY HOLATI VA NATIJALARI TAHLILI	153
Alimov Baxodir Batirovich	
QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	160
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
QURILISH TASHKILOTLARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION USULLARI	164
Muxibova Guli Yarkinovna, Sharifxodjayeva Odina Ulug'bek qizi	
AXBOROT-RESURS MARKAZLARINING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRINI BAHOLASH	168
Pirmedova Xayitgul Muxammedovna	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI: XALQARO TAJRIBA VA INSTITUSIONAL YONDASHUVLAR	173
Bafoyev Farrux Jo'raqulovich	
KORXONALARDA AI-DRIVEN "DECISION SUPPORT SYSTEMS" (DSS)NI JORIY ETISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	181
Mardanova Ra'no	
STRENGTHENING THE FINANCING OF FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN THROUGH BANK CREDIT	186
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Ibadullaeva Asal Ulugbek qizi	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA DAVLAT BOSHQARUV TIZIMLARINI RAQAMLASHTIRISH	192
Aytmuratov Qutlimurat Jalgasovich	
ATTRACTING INVESTMENTS FROM FINANCIAL MARKETS AND FACTORS INFLUENCING THE INCREASE OF THEIR ATTRACTIVENESS	196
Kholov Sherali Akhrorboyevich	
MARKAZIY OSIYODA TRANSCHEGARAVIY SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA ADOLATLI TAQSIMLASHNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	200
Matkarimov Mansur	
XALQARO XIZMATLAR SAVDOSIDA TIBBIY TURIZMNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	206
Farxodova Shohnova Umidbek qizi	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASHNING KO'P OMILLI INDIKATORLARI TIZIMI	213
Ibroximov Iloxomjon Shavkatjon o'g'li	
SANOAT KORXONALARINI IQTISODIY FAOLIYATINI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	219
Tillayeva Barno Ramiziddinova	
NOTIJORAT TASHKILOTLAR FAOLIYATIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI VA AUDITORLIK HISOBOTLARINING O'ZIGA XOSLIGI	224
Xolmizayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	

ЦИФРОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ РЕИНТЕГРАЦИИ ВОЗВРАЩАЮЩИХСЯ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ: МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА И ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КЫРГЫЗСТАНА.....	230
<i>Амантурова Дилбара Кыдыкбековна</i>	
РОЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЛЕКСИКИ В ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКЕ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ.....	237
<i>Асрарова М.У.</i>	
О СКОРИНГОВЫХ МЕТОДАХ ЭКСПРЕСС-АНАЛИЗА ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ.....	242
<i>Ирмухамедова Муслима Дилшодовна</i>	
UY-JOY QURILISHIDA ESKROU MEXANIZMLARINI JORIY ETISH ORQALI INVESTITSION XAVFSIZLIK VA MOLIVAVIY SHAFFOFLIKNI TA'MINLASH	247
<i>Karimov Inomjon Ortikbaevich</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI	254
<i>Kamoliddinov Ilhomjon Muxammadjonovich, Kobilov Murod Vakkosovich</i>	
TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOLIVAVIY BARQARORLIK KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	259
<i>Axmedov Toxirjon Xasanjon o'g'li</i>	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ENERGETIKA VA ISHLAB CHIQARISH SALOHİYATINING ROLI	264
<i>Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li</i>	
TIJORAT BANKLARIDA KOMPLAENS-NAZORAT TIZIMI ORQALI RISKLARNI SAMARALI BOSHQARISH	270
<i>Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ И СТРАХОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКИНГА В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ.....	275
<i>Бахтиёров Худайберган Хамдам угли</i>	
DOIMIY BO'LMAGAN KUCH TA'SIRIDA DEFORMATSIYALANUVCHAN STANDART CHIZIQLI QATTIQ MODEL ISHLAB CHIQISH VA SONLI TAHLIL QILISH.....	282
<i>Ahmadov Ilhom Aktam o'g'li, Isomova Sabohat Islom qizi</i>	
YOUTH ENTREPRENEURSHIP AS A FACTOR OF STRUCTURAL ECONOMIC TRANSFORMATION IN UZBEKISTAN.....	290
<i>Isakjanova Saboxat Muhamedovna</i>	
МОДЕЛИРОВАНИЕ САМОВОЗБУЖДЕНИЕ НЕЯВНОПОЛЮСНОГО СИНХРОННОГО ГЕНЕРАТОРА ПРОДОЛЬНО-ПОПЕРЕЧНОГО ВОЗБУЖДЕНИЯ	298
<i>Пирматов Нурали Бердиёрович, Бекишев Аллаберген Ергашевич, Бердиёров Улугбек Нурали угли, Бердиёров Улмасбек Нурали угли</i>	
YURTIMIZDAGI EKOLOGIK SOF YOG'OCH MATERIALLARIDAN TAYYORLANGAN ORAYOMA KONSTRUKSIYALARINING CHO'ZILISHGA QARSHILIGI	305
<i>Yunusaliyev Elmurod Muhammadyaqubovich, Toshpulatov Ilhomjon Baxtiyorovich</i>	
AYDAR-ARNASOY KO'LLAR TIZIMINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA ZAMONAVIY EKOLOGIK MUAMMOLARI	311
<i>Aminov Hamza Husanovich, Madrimov Rajabboy Masharipovich, Xamdullayeva Aziza Baxtiyor qizi</i>	
EXPLAINABLE AI YORDAMIDA SOC UCHUN TUSHUNTIRILADIGAN KIBERXAVF ANIQLASH TIZIMINI ISHLAB CHIQISH	318
<i>N.N. Jo'rayev, A.Sh. Juraboyev</i>	
QUYOSH FOTOELEKTRIK MODULLARINI SUV YORDAMIDA TOZALASH VA SOVITISH USULLARI TAHLILI	324
<i>Ibragimov Umidjon Hikmatullayevich, Qodirov Jobir Ro'zimatovich, Izomov Shahzod Niyoz o'g'li, To'yumurodov Quvonchbek Sherzod o'g'li</i>	

RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNING QURILISH SOHASIGA INTEGRATSIYASI: ILG'OR XALQARO TAJRIBA	332
Fayziyeva Gulnoza Abdurahmonovna	
ФАКТОРЫ НАЛОГОВОЙ КУЛЬТУРЫ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА СОБИРАЕМОСТЬ НАЛОГОВ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	339
Хакимова Ситора Ильёсжон кизи, Муталова Дилором Махамаджановна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ЭКСПЕРТНОГО ПРОГНОЗИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ	345
Л.А. Кадырова, Б. Н. Эгамов	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SUG'URTA BOZORINING TUZILISHI TAHLILI	350
G'ozdiyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQALARDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLİYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH MASALALARI	358
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
KONTEYNERLI TASHUVLARNING JORIY HOLATI, MAVJUD MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	366
Samatov G'affor Alloqulovich, Xolmatov Bekzod Nurmatovich, Toxirov Maxmudjon Murodjon o'g'li, Absattarov Isomiddin Xotam o'g'li	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH OMILLARI BO'YICHA NOMUVOFIQLIKNI ANIQLASH VA BARTARAF ETISH MEXANIZMI	381
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna	
TASHQI SAVDO BALANSINI MUVOZANATLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR	386
Rahimov Eshmurod Normurodovich, Misliddinov Ikromjon Kamoliddin o'g'li	
SIFATLI TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH VA AHOLIGA QAMROVNI TA'MINLASHDA BOSHQARUV QARORLARINING AHAMIYATI	391
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARIDA GIPERPARAMETRLARNI MATEMATIK OPTIMALLASHTIRISH USULLARI	396
Husan Arziqulov Normurod o'g'li	
ENHANCING THE SERVICE SECTOR AS A MEANS OF CREATING EMPLOYMENT IN TOURISM INFRASTRUCTURE	401
Zarikeev Rasul Polatovich	
EXPANDING BANK CREDIT OPPORTUNITIES FOR FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN	406
Isakov Janabay Yakipbaevich	
BANKS' BROKERAGE AND ADVISORY SERVICES IN FACILITATING SECURITIES TRANSACTIONS AND IMPROVING MARKET LIQUIDITY	412
Isakov Isobek Janabay uli	
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ	416
Ибрагимов Мансур Ахметович	
ОПТИМИЗАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРОВАЙДЕРОВ В УСЛОВИЯХ ПОСТРОЕНИЯ НОВЫХ ЦЕПЕЙ ПОСТАВОК	421
Маннапова Феруза Фахриддин кызы	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISLOM MOLİYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH VA INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	428
Isroilov Obid Olimjonovich	
OZIQ-OVQAT BOZORI KON'YUNKTURASINI BAHOLASHDA KO'P OMILLI REGRESSIYA MODELINING SAMARADORLIGI	433
Abduraxmonov Adxamjon Sultonboyevich	

AHOLI TURMUSH TARZINI YAXSHILASHNING ISTIQBOLLARI.....	438
Djuraeva Dildora Sobirjonovna	
ZAMONAVIY MOLIVAVIY INFRATUZILMANING INSTITUSIONAL ASOSLARI: TO'LOV TIZIMLARI NAZARIYASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	441
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI MENEJMENT VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA STRATEGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	449
Zayavitdinova Nafisa Muxammadovna	
CORPORATE GOVERNANCE, FDI, AND URBANIZATION IN THE GREEN ECONOMIC TRANSFORMATION OF UZBEKISTAN	454
Ablaeva Valentina	
FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND MICRO-ENTERPRISE DEVELOPMENT	460
Dilafuz Kuchkorova	
LEGIRLANGAN PO'LATLARDAN TAYYORLANGAN PROKATLASH JO'VALARINI CHIDAMLILIGINI OSHIRISH UCHUN TERMIK PUXTALASH TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	466
Saydumarov Botir Muradovich, Berdiyev Darob Murotovich, Tashmatov Ravshan Qobilovich	
SHAMOL TURBINASINING IKKI TOMONLAMA TA'MINLANADIGAN ASINXRON GENERATORI O'TKINCHI JARAYONLARINING TAHLILI	471
Bekishev Allabergen Yergashevich, Kurbonov Najmiddin Abduxamidovich, Yunusov Obidxon Abdivait o'g'li, Jo'rayev Doston Majid o'g'li	
TIJORAT BANKLAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	479
Babaxanova Dildora Rustamovna	
RAQOBAT USTUNLIGIGA ERISHISHDA ZAMONAVIY MARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	485
Meliqulov Abdulhalil Norinovich	
JAMOAT AHAMIYATIGA EGA TASHKILOTLAR TOIFASIGA KIRITISH MEZONLARI, ULARNING MOLIVAVIY HISOBOTLARI VA AUDITIGA QO'YILADIGAN TALABLAR.....	490
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
EFFICIENCY OF IMPROVING THE IT SERVICES EXPORT	494
Uzakov Ortik Shaymardanovich	
CHORVACHILIKDA ILK VETERINARIYA XIZMATI TARIXI: QADIMGI O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	499
Sayfudinova Djamila Badridinovna	
AHOLINI IJTIMOYIY HIMOYALASH TIZIMINI BOSHQARISHGA BAG'ISHLANGAN DASTLABKI ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI VA ULARNING TAHLILI	503
Xamroyev Anvar Ashurovich	
AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI HAMDA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AFZALLIKLARI.....	508
A.A.Abduvoxidov	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIVAVIY HOLATINI KOMPLEKS BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH	518
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
PERFORMANCE APPRAISAL FAIRNESS AND EMPLOYEE OUTCOMES IN UZBEKISTAN'S EDUCATIONAL INSTITUTIONS: A QUANTITATIVE INVESTIGATION	525
Farida Nishanova	
SANOAT KORXONALARIDA SIFAT BOSHQARUVI TIZIMLARINING ISHLAB CHIQARISH JARAYONIGA TA'SIRI	535
O'.M. Baytanov	

DIGITAL METHODS FOR MONITORING HAND HYGIENE AND AUTOMATIC NAIL SEGMENTATION USING COMPUTER VISION TECHNOLOGIES	540
Shavkat Shukhratovich Azimov, Temurbek Zokir Ugli Daminov, Durdona Nurjonovna Rasulova, Dilorom Umrzakovna Nalibaeva	
MATLAB-BASED OPTIMIZATION OF METHANE FEED INTAKE IN A GTL PLANT FOR SYNTHETIC FUEL PRODUCTION.....	545
U.T. Beshimov, U.R. Azamatov, A.G. Makhsumov, E.E. Mashaev	
НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОПТИМАЛЬНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО ВЛОЖЕНИЯ В СОЦИАЛЬНО-ЗНАЧИМЫХ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	554
Зайналов Ж.Р. , Абдуллаева С.Ш., Нурмухамедов А.М.	
INFORMATIKA FANINI O'QITISHDA ONLAYN TEST VA AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMLARI: INNOVATION METODLAR, ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA DOLZARB MUAMMOLAR TAHLILI	561
Nasriddinov Zaynoddin Xusniddin o'g'li, Sayidov Nozimjon Abdunosirovich	
SERVOMOTORLARNING XARAKTERISTIKALARI	565
Pirmatov Nurali Berdiyrovich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI BOSHQARISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	572
O'rinov Komiljon Kozimovich	
MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHDA SIFAT NAZORATINI OSHIRISHNI RAQAMLASHTIRISH YO'LLARI.....	576
Meliyev X.T.	
INVESTIGATION OF THE EFFICIENCY OF FATS AND OILS REMOVAL FROM WASTEWATER GENERATED BY PUBLIC CATERING ENTERPRISES	585
Durdona Obutjonova, Xayrullo Ibroximov, Ahmadjon Ibadullaev, Umar Chorshanbiev, Babaev Askar	
INSON KAPITALINING IQTISODIY MAZMUNI, UNI MOLIALASHTIRISH MEXANIZMLARI VA O'ZBEKISTONDA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	591
Ismailova Gulruh Faxriddinovna	
HUDUDLARDA MOLIAVIY INKLYUZIVLIKNI RIVOJLANTIRISH VA AHOLINING MOLIAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI.....	596
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi	
NORASMIY BANDLIK VA DAROMADLARNI SOLIQQA TORTISHDA SOLIQ IMTIYOZLARIDAN FOYDALANISH TAHLILI	600
Bozorova Ozoda Raximovna	
DAVLAT KORXONALARINI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) ORQALI XUSUSIYLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI ("UZAUTO MOTORS" VA "O'ZBEKTELEKOM" AJ MISOLIDA).....	605
Razikov Ulug'bek Zaripovich	
QURILISHDA INNOVATION FAOLIYAT TUSHUNCHASI VA TURLARI	611
B.K.Abdusamatov, I.A.Yusupov	
ИССЛЕДОВАНИЕ МЕТОДОВ ЗАКРЕПЛЕНИЯ ПОДВИЖНЫХ ПЕСКОВ И ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАЩИТНЫХ ЛЕСНЫХ ПОЛОС ВДОЛЬ ЖЕЛЕЗНЫХ ДОРОГ	615
Лесов Кувандык Сагинович, Хуршида Абдимуминовна	
SURXONDARYO VILOYATI TUMANLARIDA INVESTITSIIYA MUHITINI YAXSHILASH OMILLARI.....	621
Qosimova Nodira Saidovna	
QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH VA RENTABELLIKNI OSHIRISH STRATEGIYALARI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)	627
Sanjarbek Sotvoldiyev Dilshodbek o'g'li, Qodirov Zohidjon Eraliyevich	

YIRIK KORXONALARDA SOLIQ NAZORATI TEKSHIRUVLARIGA OID ILMIY TALQINLARNING TAHLILI.....	632
Qo'shaqov Asrorjon Nematjonovich	
QUYOSH ISSIQXONALARIDA QUYOSH ENERGETIK QURILMALARIDAN FOYDALANISH USULLARI VA TEXNIK YECHIMLARI	640
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
IT-KORXONALARIDA INVESTITSIYA VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI TAHLILI.....	648
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN LOYIHALAR TAHLILI	655
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ И ФАКТОРЫ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПОДОТРАСЛЕЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА.....	666
Уролова Севара Бехзод кизи	
MAHALLIY BUDJETLARNI SHAKLLANTIRISH VA TAQSIMLASH JARAYONIDA FUQAROLAR ISHTIROKI: SO'ROVNOMA NATIJALARI ASOSIDA TAHLIL	672
Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna	
TRANSPORT SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH: XORIJIY TAJRIBA.....	677
Mirzayeva Dildora Inomovna, Alijonov Ahadjon Hasanboy o'g'li	
BOSHQARUV ETIKASINING ZAMONAVIY BIZNESDA TUTGAN O'RNI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	686
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI INNOVATSION-TEKNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'NALISHLARI	694
Sh.A.Sultonov	
MINTAQAVIY INVESTITSION SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MODELLARINING ROLI	700
Qobilov Anvar Eshpo'latovich	
MASHINASOZLIKDA DETALLARNI SARALAB YIG'ISHNING AFZALLIGI VA AHAMIYATI	705
Baxramov Faxridin Xuzriddinovich, Abdixamidov Nurbek Ural o'g'li, Abdullayev Djura Xudoyorovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ МЕХАНИЗМОВ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ ВНЕДРЕНИЯ СИСТЕМЫ ЭСКРОУ-СЧЕТОВ	712
Жаксымуратов Казбек Раджович	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	717
Nurullayev Baxrom Botirovich	
XIZMATLAR SOHASI RIVOJIDA DAROMADLARNING INKLYUZIV O'SISHI, KAMBAG'ALLIK DARAJASI TUSHISHINING MUHIM OMILIDIR.....	724
Saparov Murod Irgashovich	
BOZOR MUNOSABATLARI RIVOJLANISHI SHAROITIDA SOLIQ TIZIMINING DOLZARB MASALALARI.....	728
Umurzak Rajabov	
TIJORAT BANKLARIDA RESURS BAZASI SHAKLLANISHINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	734
Bolibekov Shahboz Baxodir o'g'li	
OLIY TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISH KORXONALARI O'RTASIDAGI INNOVATSION HAMKORLIK	741
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	

QURILISH TARMOG'IDA KICHIK VA YIRIK KORXONALAR IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INVESTITSION-INNOVATSION MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	744
Axmedova Nilufar Shuxratovna	
КЛЮЧЕВЫЕ ЛИЧНОСТНЫЕ КАЧЕСТВА ПЕДАГОГА КАК ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ.....	750
Киличева Феруза Бешимовна	
NEYROPSIXOLINGVISTIKADA INVERSIV GAP KONSTRUKSIYALARINING FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI	755
Tuyboyeva Shakhnoza	
ROLE OF MODERN MODELS IN REGIONAL PRODUCTION MANAGEMENT	758
Abdullayev Muzaffar Abdurjabbarovich	
HUDUDIY BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MONITORING TIZIMINING AHAMIYATI.....	761
Karimova Shirin Zoxid qizi	
MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA ILG'OR XORIJ TAJRIBASI	766
Xolmatova Asila Menglimurod qizi	
QASHQADARYO VILOYATIDA NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARINING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI	773
Sattorov Firdavs Ziyodullayevich	
TUSHUM VA DAROMAD HISOBI KATEGORIYALARINI XALQARO MOLIIYAVIY HISOBOT STANDARTLARI ASOSIDA TAHLILI.....	777
Bayjanov Sarsengaliy Xalmuratovich	
GLOBALASHUV SHAROITIDA TADBIRKORLIKDA XALQARO SAVDO MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARINI SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	783
Xudayberdiyev Otabek Absalomovich	
QASHQADARYO VILOYATINING TABIIY TURISTIK RESURSLARI VA ULARNING TURIZM RIVOJLANISHIDAGI ROLI	790
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
O'ZBEKTELEKOM AK TEXNIK SAMARADORLIGINI BAHOLASH: DEA CCR MODEL VA MALMQUIST TFP INDEKSI ASOSIDA TAHLIL.....	794
Salimova Husniya Rustamovna	
BIZNES-JARAYONLARNI MODELLASHTIRISHNING MOHIYATI VA ULARNI MOLIIYAVIY-IQTISODIY KO'RSATKICHLAR ORASIDAGI BOG'LIQLIK.....	800
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
XORIJIY TURISTLAR UCHUN KREATIV VA JOZIBADOR TURIZM MAHSULOTLARINI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	805
Abdurasulov Shavqiddin Erkin o'g'li	
XALQARO MOLIIYA INSTITUTLARI MOLIIYAVIY RESURSLARINING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI LOYIHALARDAGI ROLI VA SAMARADORLIGI	811
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
IQTISODIY O'SISH VA ISHSIZLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNING NAZARIY MODELLARI	818
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB ETISHDA MOLIIYAVIY DASTAKLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI	822
Ibragimov G'anijon G'ayratovich	
МЕТОДОЛОГИЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРОДУКЦИИ ВИНОГРАДНОЙ ОТРАСЛИ.....	829
Сапаев Д.Х.	

SABZAVOT EKISHDA TUPROQNING FIZIK-MEXANIK XUSUSIYATLARI	835
<i>Ravshanov Hamraqlul Amirqulovich, Aliqulova Sevara Muxiddinovna</i>	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI LOYIHAVIY MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	839
<i>Abdurazakova Nasiba Sultanovna</i>	
O'ZBEKISTON HUDUDLARINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINING ROLINI YANADA KUCHAYTIRISH YO'NALISHLARI	844
<i>Bekchanov Davron Masharipovich</i>	
TOG'LI SHAROITLARDI AVTOGREYDERLARNING YOQILG'I SARFIGA TA'SIR QILUVCHI FAKTORLAR	848
<i>Sarmonov Azizbek Xoshimjonovich, Abdurkarimova Shoxsanam Murodjon qizi</i>	
JAHON AMALIYOTIDA TASHQI SAVDO SIYOSATINI TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI VA ILG'OR TAJRIBALAR	855
<i>G'iyosov Ilhom Karimovich, Toxirova Risolat Abdushukur qizi</i>	
O'ZBEKISTONDA ISLOMIY BANK XIZMATLARINI TATBIQ QILISH IMKONIYATLARIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR	862
<i>Absamatov Asqar Ergashovich</i>	
ALOQA XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI ASOSIY YO'NALISHLARI	868
<i>Nazarov Sanjar Nasridinovich</i>	
RAQAMLI MEXANIZMLAR ASOSIDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	873
<i>Abdiyev Alimardon Chorsanbiyevich, Shamsiyeva Ruxsora Nasirovna</i>	
MAMLAKATIMIZ MAHALLALARIDA TADBIRKORLIK VA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANISH DINAMIKASI TAHLILI	876
<i>Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich</i>	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA RESURLARIDAN FOYDALANISHNI MODELLASHTIRISH	880
<i>Qo'ziyoyev Behzod Hamidovich</i>	
BARQAROR SANOAT VA ESG INTEGRATSIYASI: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR	884
<i>Turg'unov Jasurbek Alimardon o'g'li</i>	
ОТ ТРАДИЦИОННОГО ПОЛИВА К ТОЧНОМУ ОРОШЕНИЮ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВОДЫ В ХЛОПКОВОДСТВЕ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	890
<i>Rahimov Olim Xamitovich, Gulchexra Salimovna Narzullaeva</i>	
DIGITAL TECHNOLOGIES AS A KEY DRIVER OF SOCIO-ECONOMIC PROGRESS: A QUANTITATIVE ANALYSIS OF IMPACT TRANSMISSION MECHANISMS	898
<i>Bozorova Irina Jumanazarovna</i>	
RAQOBQT BARDOSHLIKNI OSHIRISHDA MEHMONXONA INNOVATSIYALARINING STRATEGIK AHAMIYATI	904
<i>Usmanova Gulida Valiyevna</i>	
KO'CHMAS MULK QIYMATINI OMMAVIY BAHOLASH UCHUN KOB-B-DUGLAS GIBRID MODELINI QO'LLASH	910
<i>Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li</i>	
САНИТАРНО-ЗАЩИТНАЯ ЗОНА КАК ИНСТРУМЕНТ ОХРАНЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ КРУПНОМАСШТАБНЫХ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ПРОЕКТОВ (НА ПРИМЕРЕ ШЕРАБАДСКОЙ СОЛНЕЧНОЙ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКОЙ СТАНЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН)	919
<i>Омандавлатов Сирожиддин Содикович</i>	
ZAHAHLI CHIQINDILARNING ATROF-MUHIT VA INSON SALOMATLIGIGA TA'SIRINI KOMPLEKS BAHOLASH	924
<i>Ruziyeva Iroda Davutovna, Mavlonova Shaxnoza Raxmatovna</i>	

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ ТРАНСПОРТНЫЕ СИСТЕМЫ НА ОСНОВЕ VANET ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ДОРОЖНОГО ДВИЖЕНИЯ.....	930
Лазарев Амир Пишембаевич, Шахобиддинов Алишер Шопатхиддинович	
STRENGTHENING THE FINANCIAL RESOURCE BASE OF COMMERCIAL BANKS IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION.....	938
Dilnoza Xaitboyeva	
SHAHAR INFRATUZILMASIDA NOGIRONLIGI BOR SHAXSLAR UCHUN TO'SIQSIZ MUHITNI TASHKIL ETISHDA XALQARO YONDASHUVLAR	941
Karimova Laziza Jaxongir qizi	
BANK RISKLARINI BOSHQARISHDA RISK-APPETIT TUSHUNCHASI VA UNI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI	946
O'ktamova Nozima Narzulla qizi, Mirzaraximova Nurhayot Bahrom qizi	
O'ZBEKISTONDA MILLIY TAOMLARNING TURISTLAR SAYOHAT MOTIVATSIYASIGA TA'SIRINI BAHOLASH	950
Turayev Ziyadulla Norsoatovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM TURLARINI TRANSFORMATSIYALASH VA DIVERSIFIKATSIYALASH CHEGARALARINI TIZIMLI TAHLIL ASOSIDA ANIQLASH USLUBIYOTLARI	956
Saidova Dilfuza Abdufattohovna	
ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINI HISOBLASHDA KUZATUV QAMROVI, MA'LUMOTLAR MANBALARI VA VAZNLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	964
Ismailova Shaxnoza Uktamovna	
O'ZBEKISTONDA UY-JOY NARXLARI INDEKSINI HISOBLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING INTEGRALLASHGAN MODEL I	969
Tog'ayeva Dildora Akramovna	
AUDIT ISHI SIFATINI BAHOLASHDA XALQARO STANDARTLARDAN FOYDALANISH	976
Qo'shmatov Otaxon Qurbonaliyevich	
ГЛОБАЛЬНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЭЛЕКТРОМОБИЛЕЙ И ЗАРЯДНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА	981
Абдурашидов Искандарбек Журъат угли, Ибрахимов Каримжон Исмаилович, Таджикибаев Абдунаби Абдурахмонович, Абдурашидов Сардор Журъат угли	
STUDY OF THE HYDROLYTIC ACTIVITY OF CELLULASE ENZYME PREPARATIONS ON COTTON FIBER.....	990
Nazarov Kamoljon, Valixodjayeva Ziyoda, Soatov Askarali	
KATTA MA'LUMOTLAR (BIG DATA) VA ULARNING AXBOROT TIZIMLARIDAGI QO'LLANILISHI.....	994
Abdullayev Jahongir Shuxrat o'g'li	
AGRAR SOHADA MOLIYALASHTIRISH TIZIMIDA XUSUSIY INVESTITSIYALAR VA KREDIT O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNING AHAMIYATI	998
S. J. Yangiboev	
THE ROLE OF SUPERPLASTICIZERS IN REDUCING WATER DEMAND AND ELIMINATING EXTERNAL CURING IN CONCRETE.....	1005
Shakirov Tuygunjon Turgunovich, Umarov Khotamjon Atamjonovich	
ВНЕДРЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ	1010
Айтымбетов Султанбек Дуйсенбаевич	
DOLOTA DETALIGA QO'SHIMCHA ISHLOV BERIB RESURSINI OSHIRISH TEXNOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1016
Qosimov Karimjon, Qodirov Nazirjon Ulug'bekovich, Yusupov Asrorbek Rafiqjon o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORT DIVERSIFIKATSIYASINI TA'MINLASHDA RAQAMLI INFRATUZILMANING ROLI.....	1019
Eshpo'latova Hilola Bozorboy qizi	

MICROSOFT ACCESS ASOSIDAGI QAROR QABUL QILISH TIZIMI ORQALI LABORATORIYALARDA “ISO 9001:2015” VA “ISO/IEC 17025:2017” STANDARTLARINI JORIY ETILISH DARAJASINI BAHOLASH	1025
Mamajonov Abduvoxid Abduraxmonovich, Abdujabborov Obidjon Oribjon o'g'li	
AGROSANOAT MAJMUASIDA INNOVATSION RIVOJLANISH: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY YO'NALISHLAR	1032
Aksakalov Ravshanjon Dolimjonovich	
ENTROPIYA ASOSIDA MA'LUMOTLARNI SIQISH ALGORITMLARINI TAHLIL QILISH	1038
Jovliyeva Dilnoz Mustofa qizi	
SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA RAQOBAT RAZVEDKASINING KONSEPTUAL MODELI	1043
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
YENGIL AVTOMOBIL UCHUN YONILG'I SARFINI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN ECO-HARAKAT REJIMLARINI NAZARIY ASOSLASH USLUBI	1048
Fattohjonov Bekzod Rasuljon o'g'li, Ro'zimov Sanjarbek Komilovich, Ravshanbekov JaxongirAlisher o'g'li, Muxitdinov Akmal Anvarovich	
AQSHNING ILG'OR TAJRIBASI ASOSIDA IKKIYOQLAMA SOLIQQA TORTISHNI BARTARAF ETISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	1058
Rajapov Shuxrat Zaripbayevich	
IJTIMOYIY HIMOYA KATEGORIYASINING TRANSFORMATSON RIVOJLANISHI	1067
M.Sh.Raximova	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA AUDITORLIK TEKSHIRUVINI TASHKIL ETISH VA AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY HAMDA AMALIY ASOSLARI.....	1072
Ibayev Xo'jabek, Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
IPAK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH JARAYONINING TEXNOLOGIK VA SIFAT KO'RSATKICHLARI	1077
Mahmudov Umidjon Bahodir o'g'li, Turdialiyeu Umid Muxtaraliyevich, Sulaymonov Sharifjon Abdumanabovich	
QORAQALPOG'ISTONDA RAQAMLI TADBIRKORLIK EKOTIZIMINI RIVOJLANTIRISH VA INNOVATSION FAOLIYATNI TAKOMILLASHTIRISH.....	1085
Babanazarova Gulzar Ziuatdinovna	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RAG'BATLANTIRISH ORQALI HUDUDLARNI IQTISODIY RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	1089
Ibragimova Ma'mura Muxiddinovna	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINI RIVOJLANTIRISH MODELLARI VA ULARNING AHAMIYATI.....	1094
Abduraimov Dilshod Muratkulovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ КАРАКАЛПАКСТАНА В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ	1098
Оспанова Феруза Базарбаевна	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI	1103
Saidrahmatova Zuhraxon Saidazim qizi	
INVESTITSIYA DASTURLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLI MENEJMENT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARI.....	1107
Axmedova Dilnoza Muzaffarovna	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА РЫНОК ТРУДА В УЗБЕКИСТАНЕ: ВЫЗОВЫ, ТЕНДЕНЦИИ И СТРАТЕГИИ АДАПТАЦИИ	1112
Хусайнов Р.Р., Кариева Л.С., Загидулина К.Р.	
KONUSSIMON SHAKLDAGI TIBBIY ENDOPROTEZLAR UCHUN TAYYOR SHAKLGA YAQIN ZAGOTOVKALAR OLIISHNING RESURS TEJAMKOR TEXNOLOGIYASI	1121
Umarova Maxmuda Abdugafarovna, Karabayeva Lola Xasanovna	

KONSOLIDATSIYALASHGAN MOLIYAVIY HISOBOTNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	1125
Mahmudova Nargiza Davlat qizi	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФИНАНСИРОВАНИЯ ИИ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ	1129
Даниярова Улбосин Куатбаевна	
ASSESSING THE IMPACT OF DIGITAL ECONOMY TECHNOLOGIES ON REGIONAL PRODUCTION, SERVICE SECTOR DEVELOPMENT, AND EMPLOYMENT	1135
Kurbonova Malika Akhmad kizi	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ И ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ВТОРОМУ	1140
Ходжаева Хадия Сулейманова	
IMPROVING INTEREST RATE RISK MANAGEMENT PRACTICES IN COMMERCIAL BANKS AND ITS PRIORITIES	1146
Seitnazarov Daniyar Baxadirovich	
KAM QAVATLI TURAR-JOY BINOLARIDA ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA GIPSOKARTON KARKAS DEVORLARNING USTUNLIGI	1151
Mirzaxonova Mexribon Marat qizi, Raxmonova MahliyoXon Avazjon qizi, Baratova Mushtariybegim O'tkir qizi	
O'ZBEKISTON IQTISODIY O'SISHGA ERISHISHDA ENERGIYA TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNI PROGNOZLASHDA ARIMA MODELIDAN FOYDALANISH	1159
Kuralbayev Jo'rabek Aybekovich	
IPO ORQALI KAPITAL JALB QILISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODOLOGIYASI	1163
Mamatmurodov Alisher Saparboyevich	
ВОЗДЕЙСТВИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ НА РАЗВИТИЕ БИЗНЕСА В УЗБЕКИСТАНЕ	1172
Бабаназарова Гульзар Зиуатдиновна	
YANGI TITIB-TA'MINLAGICH TA'SIRIDA PAXTANI TITILISH JARAYONINING NAZARIY TAHLIL NATIJALARI	1178
Qurbanbaev Elyor Baxtiyarovich, Sobirov Doniyor Xolmurodovich	
TIJORAT BANKLARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALARI	1183
Uralov Shavkat Makhramovich	
INNOVATION TEXNOLOGIYALARNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	1188
Tuychiyev Abduraxmon G'ofurovich	
AGROTADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA EKSPORT LOGISTIKASI VA TA'MINOT ZANJIRINI OPTIMALLASHTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	1193
No'monov Otabek O'rmonjon o'g'li	
QURILISH MATERIALLARI KORXONALARIDA INQIROZ SHAKLLANISHIGA MAKROIQTISODIY VA TARMOQ OMILLARINING TA'SIRI	1198
O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li	
5LP LINTERIDAGI CHIGIT ARALASHTIRGICHNI MODERNIZATSIYA QILISH BO'YICHA BAJARILGAN ISHLARNING TAHLILI VA TADQIQOT YO'NALISHLARINI BELGILASH	1204
Nazirov Raxmatjon Rasulovich, Karimov Maxmud Raxmatovich, Abduqahorov No'monbek Oybek o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGIDA BUG'DOY YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA UNING MAKROIQTISODIY KO'RSATKICHLARGA TA'SIRI	1209
Azamqulov Nurbek Ulug'bek o'g'li	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT XARAJATLARINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	1215
Fayziyev Rabim Alikulovich, Tohirova Zarifa Shuhrat qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH	1221
Ajibayeva Raiiya Maxsutovna	

CHAKANA SAVDO TARMOG'INING MILLIY IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	1225
G'aybullayev Sarvar O'ktam o'g'li	
MEHNAT BOZORI STRUKTURASI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	1232
Soatmo'minova Zarnigor Olimjon qizi	
KORXONALAR AUDITIDA BLOKCHEYN TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	1237
Tuyinov Botir Ismatovich	
THE ROLE OF NATIONAL MENTALITY AND VALUES IN INSTITUTIONAL TRANSFORMATION PROCESSES.....	1243
Abdumajeed Nabeel Azouz	
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ HR-ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ПЛАТФОРМ: ВЫЗОВЫ И РЕШЕНИЯ.....	1250
Амирджанова Ситора Суннатовна, Шаюсупова Наргиза Тургуновна, Исомухаммедов Исроил Исомухаммадович, Урозбоев Хайрулла Муродбойевич, Маматкулов Хумоюн Бобирович	
HUDUDLARNING MOLIYAVIY MUSTAQILLIGINI OSHIRISH VA MAHALLIY BOSHQARUV VAKOLATLARINI KENGAYTIRISHNING IJTIMOY-IQTISODIY SAMARADORLIGI: STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL	1255
Sharipov Abror Komilovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM VA MEHMONXONA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION SIYOSAT	1260
Shokirov Firdavsbek Ulug'bekovich	
HUDUDIY RIVOJLANISHNI BAHOLASH METODOLOGIYASINING ILMIY MUAMMOLARI	1265
Sattorov Sanjar Abdumurodovich	
TRANSPORT TIZIMIDA YO'LOVCHI TASHISHNI TASHKIL ETISHNING ILG'OR XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	1271
Sevara Aytieva Allaberdievna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA LIKVIDLIKNI QOPLASH ME'YORI (LCR) DINAMIKASI VA LIKVIDLIK BOSHQARUVI SAMARADORLIGI	1279
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN CHAKANA BANK XIZMATLARINI KO'RSATISHNING JORIY HOLATI TAHLILI	1286
Xikmetov Nodirbek Ikromovich	
O'ZBEKISTONDA TARIXIY-MADANIY TURIZM DESTINATSIYALARINING HUDUDIY RIVOJLANISHI VA SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH	1293
Ibroximov Nodirbek	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA AHOLINI IJTIMOY TA'MINOTINI TARTIBGA SOLISHNING MOLIYAVIY MEKANIZMLARI.....	1299
Xusanov Baxodir Sheraliyevich	
QURILISH KORXONALARI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI.....	1302
Yahyoyev To'liqin Ismatulla o'g'li	
QASHQADARYO VILOYATIDA SUG'URTA XIZMATLARI RIVOJLANISHINING STATISTIK TAHLILI.....	1306
Ismoilov Sherzod Ismoil o'g'li	
ANALYSIS OF THE EFFECTIVENESS AND CURRENT STATE OF INVESTMENTS IN HUMAN CAPITAL IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	1310
Akhmadaliyeva Nikholakhon	
MANAGEMENT SYSTEM TRANSFORMATION AS A STRATEGIC DRIVER OF SUSTAINABLE PRODUCTION EFFICIENCY IN INDUSTRIAL ENTERPRISES	1317
Kodirov Bekzod Khomidjonovich	

O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMINI TRANSFORMATSIYA QILISH SHAROITIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMLARINI QO'LLASH ISTIQBOLLARI	1322
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MOLIVAVIY BOSHQARUV TIZIMLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INSTITUTSIONAL VA INNOVATSION MEXANIZMLARI	1327
Ergashev Muhibbek Aslam o'g'li	
MINTAQANING TURISTIK VA DAM OLISH MAJMUASINI RIVOJLANTIRISHNI BOSHQARISH.....	1332
Q.A. Musaxanov	
CHORVACHILIK INFIRATUZILMASI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH	1336
Nurmanov Sherzod Xujayarovich	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО ТУРИЗМА И ВОЗМОЖНОСТЬ ЕГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	1340
Усманова Дильяфруз Каршиевна	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI KENGAYTIRISHDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGINING METODOLOGIK ASOSLARI.....	1344
Sharopov Dilshodjon Raxmatullayevich	
O'ZBEKISTONDA SUG'URTA TASHKILOTI RISKLARINI BAHOLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISHNING ILMIY VA AMALIY JIHATLARI	1351
Sattorov Shohrux Maxmudjon o'g'li	
AUDITORLIK DALILLARINI TO'PLASH HAMDA UMUMLASHTIRISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1358
I.Yeshpanov	
O'ZBEKISTONDA O'RMON XO'JALIGINI INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA MOLIALASHTIRISH	1365
Karimov Dilshod Turabboevich	
TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV FAOLIYATNI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI ...	1370
Saipnazarova Mohinur Utkir qizi	
INVESTITSIYA FAOLIYATINI JALB QILINGAN MABLAG'LAR HISOBIDAN MOLIALASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	1373
Amonova Dilafruz O'tkurovna	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI KENGAYTIRISHDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGINING METODOLOGIK ASOSLARI.....	1377
Sharopov Dilshodjon Raxmatullayevich	
RAQAMLI BANK XIZMATLARI BOZORINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA BANKLARARO RAQOBATNING YANGI SHAKLLARI	1384
Karimov Odiljon Boqiyevich	

RAQAMLI BANK XIZMATLARI BOZORINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA BANKLARARO RAQOBATNING YANGI SHAKLLARI

Karimov Odiljon Boqiyevich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli bank xizmatlari bozorining o'ziga xos xususiyatlari va ushbu bozorda banklararo raqobatning yangi shakllari nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda ko'p tomonlama tarmoq effektlari, past chegara xarajatlari, ma'lumotlarning strategik ahamiyati, mijoz o'tish xarajatining pasayishi, geografik chegaralarning yo'qolishi, regulyatorlik asimmetriyasi kabi xususiyatlar va ular asosida shakllanayotgan platforma, ma'lumot, ekotizim, tezlik va ishonch raqobati shakllari o'rganilgan. Muallif tomonidan O'zbekiston bank tizimi uchun amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: raqamli bank xizmatlari, banklararo raqobat, ko'p tomonlama platforma, tarmoq effekti, FinTech, neobank, BigTech, ekotizim raqobati, ma'lumotlar raqobati, CBDC, Open Banking.

Abstract. This article analyzes the specific features of the digital banking services market and the new forms of interbank competition emerging in this market. The study examines multi-sided network effects, low marginal costs, the strategic importance of data, reduced customer switching costs, the disappearance of geographic boundaries, and regulatory asymmetry, as well as the emerging platform, data, ecosystem, speed, and trust competition forms. The author provides practical recommendations for the banking system of Uzbekistan.

Key words: digital banking services, interbank competition, multi-sided platform, network effects, FinTech, neobank, BigTech, ecosystem competition, data competition, CBDC, Open Banking.

Аннотация. В данной статье проанализированы особенности рынка цифровых банковских услуг и новые формы межбанковской конкуренции, возникающие на этом рынке. В исследовании рассмотрены многосторонние сетевые эффекты, низкие предельные издержки, стратегическая важность данных, снижение издержек переключения клиентов, исчезновение географических границ и регуляторная асимметрия, а также формирующиеся платформенная, данных, экосистемная, скоростная и доверительная конкуренция. Автором даны практические рекомендации для банковской системы Узбекистана.

Ключевые слова: цифровые банковские услуги, межбанковская конкуренция, многосторонняя платформа, сетевые эффекты, FinTech, необанк, BigTech, экосистемная конкуренция, конкуренция данных, ЦБЦБ, открытый банкинг.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiyotda moliyaviy xizmatlar bozori keskin o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Ushbu o'zgarishlarning markazida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi va ularning bank sektoriga kirib kelishi turadi. Raqamli bank xizmatlari bozori bugungi kunda mustaqil iqtisodiy kategoriya sifatida shakllangan bo'lib, u an'anaviy bank xizmatlari bozoridan o'zining tarkibiy tuzilmasi, raqobat shakllari, ishtirokchilar doirasi va baholash mexanizmlari jihatidan tubdan farqlanadi.

Mavzuning dolzarbligi quyidagi statistik dalillar bilan tasdiqlanadi: 2026-yil 1-yanvar holatiga ko'ra O'zbekistonda 36 ta tijorat banki faoliyat yuritmoqda, davlat ishtirokidagi banklar bank sektori kapitalining 60,16 foizini va aktivlarining 63,5 foizini nazorat qilmoqda¹. Markaziy bank ma'lumotlariga ko'ra, raqamli to'lovlar ulushi 2020-yildagi 22 foizdan 2025-yilga 67 foizga ko'tarildi, mobil banking foydalanuvchilari 4,2 milliondan

1 O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti ma'lumotlari. www.cbu.uz (kirish sanasi: 2026-yil 15-fevral).

22,1 millionga oshdi. Bu raqamlar raqamli transformatsiyaning bank sektoridagi raqobat muhitini tubdan o'zgartirayotganini bildiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOT SHARHI

Raqamli bank xizmatlari va ularda raqobatning yangi shakllarini o'rganish bo'yicha xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlarning tadqiqotlari muhim metodologik asos yaratadi. Shapiro va Varian raqamli xizmatlarni texnologik mahsulot sifatida ko'rib, ularning nol chegara xarajati va cheksiz ko'paytirilishi xususiyatlarini asosiy farqlovchi belgi sifatida ajratib ko'rsatdi². Bu yondashuv raqamli bank xizmatlarining iqtisodiy tabiatini tushunishda fundamental hisoblanadi: bir marta ishlab chiqilgan mobil banking ilovasi deyarli hech qanday qo'shimcha xarajatsiz millionlab foydalanuvchilarga xizmat ko'rsata oladi.

Rochet va Tirole tomonidan ishlab chiqilgan ikki tomonlama bozorlar nazariyasi raqamli bank platformalarini tushunishda metodologik zamin yaratadi³. Ushbu nazariyaga ko'ra, raqamli platforma ikki yoki undan ko'p foydalanuvchi guruhlarini bir tizimda birlashtiradi va ularning o'zaro ta'siridan daromad oladi. Mariotto va Verdier raqamli texnologiyalar bilan bankingda raqobatning ikkita muhim oqibatini ko'rsatdi: birinchidan, narq raqobati kuchayadi; ikkinchidan, FinTech kompaniyalari bozorga kirish to'siqlarini sezilarli darajada engib o'tadi⁴.

Koont va Zhang IMF Working Paper doirasida 50 dan ortiq mamlakatni qamrab olgan empirik tadqiqotda raqamli bank xizmatlari bozorida raqobat ustunligining asosiy manbai sifatida kapital va filial tarmog'i o'rnini tobora ma'lumotlar va ulardan foydalana olish imkoniyati egallayotganini empirik isbotladi⁵. De Lis va Urbiola Ortún rivojlanayotgan mamlakatlar bo'yicha o'tkazgan tadqiqotda raqamli muhitda mijoz o'tish xarajatining (switching cost) keskin pasayishi raqobatni kuchaytirishi va innovatsiyaga majbur qilishini ko'rsatdi⁶.

Lyons, Jia va He FinTech kompaniyalari va neobanklarning an'anaviy banklarga qaraganda ancha kam regulyatorlik yukiga duch kelishini ko'rsatib, "level playing field" — teng raqobat maydoni muammosini ilmiy jihatdan asosladi⁷. Bogaard va Doerr BIS Working Paper tadqiqotida raqamli kanallarning tezkorligini raqobat ustunligi emas, balki yangi risk omili sifatida ham ko'rish zarurligini asoslab berdi: 2023-yildagi Silicon Valley Bank va Credit Suisse holatlari raqamli kanallar orqali axborot tarqalishining tezlashuvini ko'rsatdi⁸.

Mahalliy olimlar orasida D.A. Raxmonov hamkasblari bilan moliyaviy globallashuv sharoitida masofaviy bank xizmatlarining rivojlanishini o'rganib, raqamli kanallar orqali bank xizmatlarini taqdim etishning nazariy va amaliy asoslarini ishlab chiqdi⁹. O.A. Ortiqov tijorat banklari xizmatlar bozorida raqobatni rivojlantirish yo'llarini tahlil qilib, raqamli muhitda sifatli raqobatning shakllanish shartlarini aniqladi¹⁰.

Yuqorida keltirilgan xorijiy va mahalliy olimlarning ishlari muhim ilmiy va uslubiy manba hisoblanadi. Biroq ularning ishlarida O'zbekiston sharoitida raqamli bank xizmatlari bozorining o'ziga xos xususiyatlari va ushbu bozorda shakllanayotgan banklararo raqobatning yangi shakllari yetarli darajada tizimli tarzda o'rganilmagan. Aynan shu jihat hozirgi tadqiqotning ilmiy yangiligini belgilaydi.

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotni amalga oshirish jarayonida belgilangan maqsadlarga erishish uchun mantiqiy va tarkibiy tahlil usullari, guruhlash, qiyosiy-tarixiy tahlil, tizimli yondashuv hamda qiyosiy taqqoslash usullaridan foydalanildi. Tahlilga raqamli bank xizmatlari va ularda raqobatning yangi shakllari bo'yicha eng obro'li xalqaro tadqiqotchilar — Rochet va Tirole, Shapiro va Varian, Mariotto va Verdier, Koont va Zhang, De Lis va Urbiola, Lyons, Jia va He, Bogaard va Doerr — ishlari kiritildi.

Empirik manbalar sifatida Xalqaro hisob-kitoblar banki (BIS), Xalqaro valyuta jamg'armasi (XVF), Yevropa

2 Shapiro C., Varian H.R. Information Rules: A Strategic Guide to the Network Economy. — Boston: Harvard Business School Press, 1999. — P. 19–25.

3 Rochet J.-C., Tirole J. Platform Competition in Two-Sided Markets // Journal of the European Economic Association. — 2003. — Vol. 1, No. 4. — P. 990–1029.

4 Mariotto C., Verdier M. Competition in banking with digital technologies // Journal of Financial Intermediation. — 2022. — Vol. 50. — P. 101–108.

5 Koont N., Zhang Y.S. Digital transformation and bank competition // IMF Working Paper. — 2023. — No. WP/23/114. — P. 15–18.

6 De Lis S.F., Urbiola Ortún P. Digital banking and competition in emerging markets // BBVA Research Paper. — 2022. — No. 22/04. — P. 8–14.

7 Lyons B., Jia K., He Y.H.Y. Fintech competition and bank market structure // Journal of Banking & Finance. — 2022. — Vol. 143. — P. 10–17.

8 Bogaard H., Doerr S. Digital bank runs and liquidity risk // BIS Working Papers. — 2023. — No. 1111. — P. 5–9. URL: <https://www.bis.org/publ/work1111.htm>

9 Raxmonov D.A. va boshq. Moliyaviy globallashuv sharoitida masofaviy bank xizmatlarining rivojlanishi: nazariya va amaliyot: Monografiya. — Toshkent: "Iqtisodiyot", 2018. — 49–60 b.

10 Ortiqov O.A. Tijorat banklari xizmatlar bozorida raqobatni rivojlantirish yo'llari: 08.00.07 — "Moliya, pul muomalasi va kredit" iqtisodiyot fanlari doktori (Doctor of Science) dissertatsiyasi avtoreferati. — Toshkent: TDIU, 2024. — 24 b.

Bank Nazorati Organi (EBA), Singapur Pul-valyuta boshqarmasi (MAS), Xitoy Xalq banki (PBC), BBVA Research hisobotlari hamda O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining rasmiy ma'lumotlari ishlatildi. O'tkazilgan tahlillar natijasida raqamli bank xizmatlari bozorining yetti o'ziga xos xususiyati va olti yangi raqobat shakli aniqlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli bank xizmatlari bozorining o'ziga xos xususiyatlarini to'liq tushunish uchun, avvalo, ushbu tushunchaning ilmiy ta'rifini shakllantirish zarur. Iqtisodiy adabiyotlarda raqamli bank xizmatlariga turlicha yondashilgan bo'lib, ushbu yondashuvlar raqobatni baholash metodologiyasiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Raqamli bank xizmatlari tushunchasining turli ilmiy maktablar tomonidan talqini 1-jadvalda tizimli ko'rinishda keltirilgan.

1-jadval

Raqamli bank xizmatlari tushunchasining turli ilmiy maktablar tomonidan talqini

Ilmiy maktab / Muallif	Ta'rif yondashuvi	Raqamli bank xizmatlari mohiyati	Maqolaga aloqadorligi
Shapiro, Varian (1999)	Texnologik mahsulot	Internet orqali taqdim etiluvchi, nol chegara xarajatli standartlashtirilgan moliyaviy mahsulot	Raqamli kanal va xizmat farqini asoslashda zamin
Rochet, Tirole (2003)	Ko'p tomonlama platforma	Ikki yoki ko'p tomonlama raqamli platforma orqali moliyaviy vositachilik xizmati	Raqobat modelini tanlashda metodologik zamin
Bogaard, Doerr (BIS, 2023)	Risk va likvidlik tizimi	Real vaqtda mijozga xizmat ko'rsatuvchi va o'ziga xos likvidlik riskini tug'diruvchi raqamli tizim	Raqamli raqobat va moliyaviy barqarorlik bog'liqligi
Koont, Zhang (IMF, 2023)	Transformatsiya jarayoni	Moliyaviy sektorning raqamlashuvida yangi raqobat muhitini shakllantiruvchi xizmatlar majmuasi	50+ mamlakatda empirik tasdiqlangan; O'zbekistonga tatbiq etish uchun asos
Mariotto, Verdier (2022)	Raqobat mexanizmi	Chegara xarajatlarini kamaytiruvchi va yangi raqobatchilar kirishini osonlashtiruvchi raqamli bank modeli	FinTech va banklar raqobatini tushuntirishda nazariy asos
Raxmonov va boshq. (2018)	Masofaviy xizmat	Mijozga fizik murojaat talab etmay, elektron kanallar orqali ko'rsatiladigan bank operatsiyalari	O'zbekiston sharoitiga moslashtirishning nazariy asosi
Muallif taklifi (2026)	Integrallashgan tizim	Raqamli texnologiyalar asosida, real vaqtda, platformalararo va ma'lumotga asoslangan holda ko'rsatiladigan, tarmoq effektlari bilan kuchayuvchi moliyaviy xizmatlar tizimi	Tadqiqotning asosiy nazariy ta'rifi

Manba¹¹

11 Manba: muallif tomonidan Shapiro va Varian (1999); Rochet va Tirole (2003); Bogaard va Doerr (2023);

1-jadvalda keltirilgan ta'riflarni qiyosiy tahlil qilar ekanmiz, ularning barchasi raqamli kanallar orqali moliyaviy xizmat ko'rsatish faktini tan olsa-da, raqobat muhitini belgilovchi asosiy omillarni turlicha baholaydi. Muallif tomonidan taklif etilgan ta'rif ushbu yondashuvlarni uyg'unlashtirgan holda, raqamli bank xizmatlari bozorining o'ziga xos xususiyatlarini — platforma, ma'lumot, tarmoq effekti va real vaqt xizmat ko'rsatish — tizimli tarzda qamrab oladi.

Raqamli bank xizmatlari bozorining birinchi muhim o'ziga xos xususiyati — ko'p tomonlama platforma tuzilmasi. Rochet va Tirole tomonidan ishlab chiqilgan ikki tomonlama bozorlar nazariyasiga ko'ra, raqamli platforma ikki yoki undan ko'p foydalanuvchi guruhlarini bir tizimda birlashtiradi va ularning o'zaro ta'siridan daromad oladi¹². Bank sektorida bu holat ayniqsa yaqqol namoyon bo'ladi: raqamli to'lov platformasi bir tomondan to'lovchilarni, ikkinchi tomondan savdogarlarni o'zida birlashtiradi. Ushbu tuzilma an'anaviy bank modelidan tubdan farq qilib, platforma o'sishi bilan tarmoq effektlari kuchayadi va raqobat dinamikasi tub o'zgarishlarga uchraydi.

Tarmoq effektlari tushunchasi raqamli bank xizmatlari bozorida raqobatning yangi qonuniyatlarini tushuntirishda asosiy nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Metcalfe qonuniga ko'ra, tarmoqning qiymati undagi foydalanuvchilar sonining kvadratiga mutanosib ravishda o'sadi¹³. Bank sektoriga tatbiq etilganda bu shuni anglatadiki: ko'proq mijozni jalb qilgan raqamli bank platformasi nafaqat mutlaq, balki nisbiy jihatdan ham yanada qimmatroq xizmat ko'rsata oladi. Ushbu holat raqamli bank xizmatlari bozorida "kuchlilar yanada kuchli bo'ladi" tamoyilini yuzaga keltiradi va bozor konsentratsiyasining ortishiga olib keladi.

Raqamli bank xizmatlari bozorining ikkinchi muhim xususiyati — past chegara xarajatlari hodisasi. An'anaviy bank xizmatida har bir yangi mijozga xizmat ko'rsatish uchun qo'shimcha xodim, joy va vaqt talab etiladi. Raqamli xizmat muhitida esa qo'shimcha foydalanuvchiga xizmat ko'rsatish xarajati deyarli nolga yaqinlashadi. Mariotto va Verdier raqamli texnologiyalar bilan bankingda raqobat tadqiqotida ushbu xususiyatning ikkita muhim oqibatini ko'rsatadi: birinchidan, narq raqobati kuchayadi; ikkinchidan, yangi raqobatchilar — xususan FinTech kompaniyalari — bozorga kirish to'siqlarini sezilarli darajada engib o'tadi¹⁴. O'zbekiston sharoitida ushbu xususiyat ayniqsa muhim: filial tarmog'i bo'lmagan raqamli banklar an'anaviy banklarga qaraganda ancha past operatsion xarajat bilan ishlash imkoniga ega.

Uchinchi xususiyat — ma'lumotlarning strategik resursga aylanishi. Raqamli muhitda banklar mijozlar to'g'risida ulkan hajmdagi ma'lumotlarni to'playdi: tranzaksiya tarixi, xarid qilish odatlari, geografik harakatlar, ijtimoiy aloqalar. Koont va Zhang o'tkazgan empirik tadqiqot natijalarida ko'rsatilishicha, raqamli bank xizmatlari bozorida raqobat ustunligining asosiy manbai sifatida kapital va filial tarmog'i o'rnini tobora ma'lumotlar va ulardan foydalana olish imkoniyati egallayapti¹⁵. Ushbu o'zgarish an'anaviy raqobat baholash usullarini eskirtirib, yangi metodologik yondashuvlarni talab etmoqda.

To'rtinchi o'ziga xos xususiyat — mijoz o'tish xarajatining (switching cost) keskin pasayishi. An'anaviy bank tizimida bank o'zgartirish mijozdan katta vaqt, hujjatlar va kuch talab etardi. Raqamli muhitda esa neobank hisobini ochish bir necha daqiqa ichida amalga oshirilishi mumkin. De Lis va Urbiola Ortún tomonidan rivojlanayotgan mamlakatlar bo'yicha o'tkazilgan tadqiqotda ushbu xususiyat ikki jihatdan baholanadi: bir tomondan, raqobatni kuchaytiradi va innovatsiyaga majbur qiladi; ikkinchi tomondan, banklarning uzoq muddatli mijoz bazasini saqlab qolishini qiyinlashtiradi¹⁶. O'zbekiston bank sektorida bu muammo yanada o'tkir xarakter kasb etadi, chunki mijozlarning raqamli savodxonligi va mobil qurilmadan foydalanish darajasi o'sib bormoqda.

Raqamli bank xizmatlari bozorida shakllanayotgan raqobatning yangi shakllari va ularning baholash mexanizmlari 2-jadvalda tizimli ko'rinishda umumlashtirilgan.

Koont va Zhang (2023); Mariotto va Verdier (2022); Raxmonov va boshq. (2018) asarlari asosida tuzilgan.

¹² Metcalfe B. Metcalfe's Law after 40 Years of Ethernet // Computer (IEEE). — 2013. — Vol. 46, No. 12. — P. 26–31. Tarmoqning qiymati uning foydalanuvchilari sonining kvadratiga mutanosib.

¹⁴
¹⁵

¹⁶

2-jadval

Raqamli bank xizmatlari bozorida banklararo raqobatning yangi shakllari va baholash mexanizmlari¹⁷

Raqobat shakli	Asosiy mexanizm	Namoyon bo'lish shakli (O'zbekiston)	Baholash ko'rsatkichi
Platforma raqobati	Tarmoq effekti va ko'p tomonlama platforma tuzilmasi	Payme, Click, Uzum Bank super-app'lari; HUMO, UzCard to'lov tizimlari	MAU, ekotizim ulushi, API integratsiyalar soni
Ma'lumotlar raqobati	Big Data va AI orqali mijozni chuqur tahlil qilish va personallashtirish	Shaxsiy kredit takliflari, xulq-atvoriga asoslangan baho, AI-kredit skoringi	Personalizatsiya darajasi, model aniqligi (AUC), ma'lumot hajmi
Ekotizim raqobati	Bir platformada to'liq moliyaviy va nomoliyaviy xizmatlar integratsiyasi	Bank + e-commerce + sug'urta + investitsiya birlashuvlari (Uzum ekotizimi)	Ekotizim xizmatlari soni, foydalanuvchi engagement
Tezlik raqobati	Real vaqtda xizmat va innovatsiyalarni tez joriy etish (agile)	Tezkor to'lovlar, darhol kredit qarorlari, 24/7 raqamli xizmat	Tranzaksiya tezligi (ms), yangilanish siklining davomiyligi
Regulyatorlik arbitraj raqobati	Turli regulyatorlik rejimlaridan foydalanish (Sandbox, FinTech litsenziyasi)	FinTech va Neobank kompaniyalari an'anaviy bankdan kam kapital bilan ishlashi	Kapital yetarlilik nisbati, regulyatorlik xarajatlari farqi
Ishonch raqobati	Kiberxavfsizlik, ma'lumotlar maxfiyligi va brend ishonchi kapitalini shakllantirish	ISO 27001 sertifikat, shaffof narq siyosati, zero-incident statistikasi	NPS indeksi, mijoz saqlanishi (retention), shikoyatlar soni

2-jadvalda keltirilgan raqamli bank xizmatlari bozorida raqobatning yangi shakllari tahlili shuni ko'rsatadiki, an'anaviy banklararo raqobat tushunchasi raqamli transformatsiya jarayonida o'z mazmunini saqlab qolgan holda yangi o'lchamlar bilan boyidi. Platforma raqobati, ma'lumotlar raqobati va ekotizim raqobati bugun an'anaviy narq raqobatiga qaraganda muhimroq rol o'ynamoqda. Mazkur jadvalda aks ettirilgan har bir raqobat shaklining o'z baholash ko'rsatkichi mavjud bo'lib, bu holat banklararo raqobatni baholash metodologiyasini yangilash zaruriyatini asoslaydi.

Raqamli bank xizmatlari bozorida raqobatning muhim yangi shakli sifatida platforma raqobatini alohida ko'rib chiqish zarur. Ushbu raqobat shakli Rochet va Tirole tomonidan ishlab chiqilgan ikki tomonlama bozorlar nazariyasiga asoslanib, bank platformasining asosiy maqsadi turli toifadagi foydalanuvchilarni o'zaro bog'lash va ularning o'zaro ta'siridan daromad olish deb belgilanadi¹⁸. O'zbekiston sharoitida ushbu raqobat shaklini Payme va Click misollari orqali ko'rish mumkin: ushbu platformalar bir tomondan xaridorlarni, ikkinchi tomondan savdogarlarni birlashtiradi va ularning o'zaro to'lov operatsiyalaridan daromad oladi.

Ma'lumotlar raqobati raqamli bank xizmatlari bozorining eng yangi va eng strategik jihatini ifodalaydi. Katta ma'lumotlar (Big Data) va sun'iy intellekt (AI) texnologiyalarining rivojlanishi bilan banklar endi mijoz to'g'risidagi ma'lumotlardan yangi xizmatlar yaratishda, kredit risk baholashda va personallashtirilgan takliflar ishlab chiqishda foydalana olmoqda. IMF tadqiqotchilari Koont va Zhang bunday o'zgarishni raqamli bank xizmatlari bozorida raqobatning "uchinchi to'lqini" deb atashgan bo'lib, u raqamli kanallarning kengayishidan keyin birinchi to'lqin va raqamli mahsulotlar diversifikatsiyasidan keyin ikkinchi to'lqin yangi bosqich sifatida shakllanmoqda.

Ekotizim raqobati raqamli bank xizmatlarida eng murakkab va keng qamrovli raqobat shakli hisoblanadi. Ushbu yondashuvda bank nafaqat moliyaviy xizmatlar doirasida, balki moliyaviy bo'lmagan xizmatlar bilan integratsiya qilingan yaxlit ekotizim yaratishga intiladi. Jahon amaliyotida Xitoyning Ant Group va WeChat

17 Muallif tomonidan tuzilgan

18

Pay platformalari ekotizim raqobatining eng yorqin namunasidir¹⁹. Ushbu platformalarda foydalanuvchi bank operatsiyalari, xarid qilish, sug'urta, investitsiya va kundalik xizmatlarni bitta ilova orqali amalga oshira oladi. O'zbekiston sharoitida ham Uzum Bank va Humans.uz platformalari shu yo'lda rivojlanmoqda.

Raqamli bank xizmatlari bozorida raqobatni shakllantiruvchi yangi ishtirokchilar va ularning xususiyatlari 3-jadvalda tizimli tarzda keltirilgan.

3-jadval

Raqamli bank xizmatlari bozorida raqobatni shakllantiruvchi yangi ishtirokchilar va ularning xususiyatlari²⁰

Ishtirokchi turi	Asosiy ustunlik	Raqobat yo'nalishi	Global misol	O'zbekiston analogi
An'anaviy tijorat banklari	Kapital, brend, litsenziya, ishonch	Raqamli kanallarni kengaytirish	JPMorgan Chase, Santander	Xalq banki, Ipoteka-bank, Asaka banki
Neobank / Raqamli banklar	Filiatsiz, past xarajat, UX/UI sifati	Narq va interfeys raqobati	Revolut, N26, Chime	Uzum Bank, TBC Uzbekistan
FinTech kompaniyalari	Muayyan xizmatda chuqur ixtisoslashuv	To'lov, kredit, investitsiya segmentlarida raqobat	Stripe, Klarna, Ant Group	Payme, Click, Humans.uz
BigTech platformalari	Katta foydalanuvchi bazasi va ma'lumotlar boyligi	Ekotizim ichida moliyaviy xizmatlar integratsiyasi	Apple Pay, Google Pay, WeChat Pay	Alibaba/Uzum ekotizimi
Markaziy bank raqamli valyutasi (CBDC)	Davlat kafolati, raqamli milliy pul birligi	Depozit va to'lov bozorida bevosita raqobat	e-CNY (Xitoy), e-EUR (EUR zona)	Raqamli so'm (Markaziy bank ishlanmasi)
Open Banking API sheriklar	API integratsiyasi va ekotizim kengaytmasi	Bank ma'lumotlarini uchinchi tomon xizmatlariga ulash	Plaid, Tink, Salt Edge	HUMO, UzCard API sheriklar

3-jadvalda keltirilganidek, raqamli bank xizmatlari bozorida raqobatni shakllantiruvchi yangi ishtirokchilar doirasi sezilarli darajada kengaygan. An'anaviy tijorat banklar bilan bir qatorda neobank va raqamli banklar, FinTech kompaniyalari, BigTech platformalari va endilikda CBDC ham raqobat maydoni ishtirokchilariga qo'shilmoqda. Singapur Pul-valyuta boshqarmasi 2020-yilda raqamli bank litsenziyalashning maxsus tizimini joriy etib²¹, Yevropa Bank Nazorati Organi 2022-yilgi hisobotida bank sektorining raqamlashuvini batafsil tahlil qilgan²², Xitoy Xalq banki esa raqamli yuan (e-CNY) loyihasini global miqyosda yetakchilik darajasiga olib chiqdi²³.

O'zbekiston uchun ayniqsa muhim jihati shundaki, mahalliy FinTech ekotizimi — Payme, Click, Humans.uz, Uzum Bank — jadal rivojlanib, an'anaviy banklarning bozordagi mavqeiga jiddiy raqobat yaratmoqda. Shu bilan birga, CBDC — raqamli so'm — loyihasining rivojlanishi kelgusida depozit bozorida tubdan yangi raqobat muhitini vujudga keltirishi mumkin.

Raqamli bank xizmatlari bozorida raqobatning yangi shakllarini tushunishda ochiq banking (Open Banking) kontsepsiyasi alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuv bo'yicha banklar o'z mijozlarining

19 Bank for International Settlements. BigTech and the changing structure of financial intermediation // BIS Working Papers. — 2019. — No. 779. — P. 12–18.

20 Muallif tomonidan tuzilgan

21 Monetary Authority of Singapore. Digital Banking Licensing Framework. — MAS, 2020. URL: <https://www.mas.gov.sg/regulation/banking/digital-banks>

22 European Banking Authority. EBA Report on the digitalisation of the banking sector and financial innovation. — EBA/REP/2022/26. — Paris, 2022. — P. 34.

23 People's Bank of China. Digital RMB Progress Report. — PBC, 2023. URL: <http://www.pbc.gov.cn>

ma'lumotlarini uchinchi tomon xizmat provayderlariga — albatta, mijoz roziligi bilan — API orqali taqdim etishi lozim. Ushbu tizim Buyuk Britaniya va Yevropa Ittifoqida PSD2 direktivi orqali keng joriy etilgan bo'lib²⁴, bank xizmatlari bozorida raqobatni tubdan o'zgartirdi. O'zbekistonda ushbu yo'nalish endigina shakllanayotgan bo'lib, O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan API standartlarini joriy etish bo'yicha dastlabki qadamlar qo'yilmoqda.

Raqamli bank xizmatlari bozorining beshinchi muhim o'ziga xos xususiyati — regulyatorlik muhitining asimmetrik xarakteri. Lyons, Jia va He o'z tadqiqotlarida FinTech kompaniyalari va neobanklarning an'anaviy banklarga qaraganda ancha kam regulyatorlik yukiga duch kelishini ko'rsatdi²⁵. Bu holat "level playing field" — teng raqobat maydoni muammosini yuzaga keltiradi. Bir tomondan, FinTech kompaniyalari yangi xizmatlarni tezroq va arzonroq joriy eta oladi; ikkinchi tomondan, an'anaviy banklar kapital yetariligi, likvidlik va boshqa prudensial talablarni bajarish majburiyatini o'z zimmasida ko'taradi. Ushbu asimmetriya raqobatni baholashda metodologik qiyinchiliklar tug'diradi va regulyatorlik aralashuvining zaruriyatini asoslaydi.

Oltinchi xususiyat — raqamli bank xizmatlari bozorida geografik chegaralarning yo'qolishi. Agar an'anaviy bank raqobati asosan muayyan geografik hududda kechadigan bo'lsa, raqamli xizmatlar globallashtirish imkoniyatini yaratadi. Neobank kompaniyalari o'z xizmatlarini bir vaqtning o'zida bir necha mamlakatda taqdim eta oladi. Bu holat O'zbekiston bank sektori uchun ham o'ta dolzarb: mahalliy tijorat banklari nafaqat o'zaro raqobatda, balki xalqaro raqamli platformalar bilan ham raqobatlashishga majbur bo'lmoqda. Bogaard va Doerr o'z tadqiqotlarida ushbu globallashtirishning moliyaviy barqarorlikka yangi risk omillarini kiritishini ko'rsatib bergan²⁶.

Raqamli va an'anaviy bank xizmatlari raqobatining qiyosiy xususiyatlari 4-jadvalda tizimli tarzda keltirilgan.

4-jadval

Raqamli va an'anaviy bank xizmatlari raqobatining qiyosiy xususiyatlari²⁷

Raqobat mezon	An'anaviy bank raqobati	Raqamli bank xizmatlari raqobati
Raqobat maydoni	Geografik hudud va filial tarmog'i	Virtual platforma, API integratsiyasi, global miqyos
Asosiy raqobat vositasi	Foiz stavkasi va xizmat narxi	Interfeys sifati, tezlik, ma'lumot va ekotizim boyligi
Raqobatchilar doirasi	Faqat litsenziyalangan tijorat banklari	Banklar + FinTech + BigTech + Neobank + CBDC
Raqobat ustunligi manbai	Kapital miqdori, filial tarmog'i, brend	Ma'lumotlar, tarmoq effekti, innovatsiya tezligi
Mijoz o'tish xarajati	Yuqori (hujjatlar, vaqt, fizik tashrif)	Past (yangi hisob ochish bir necha daqiqa)
Innovatsiya sikli tezligi	Sekin — yillik strategiyalar va byudjet sikllari	Tez — agile metodologiya, haftalar ichida yangilanish
Asosiy baholash ko'rsatkichi	Bozor ulushi (%), aktivlar hajmi, NIM	DAU/MAU, NPS, API chaqiruvlar soni, ekotizim hajmi
Regulyatorlik yuki	Katta — kapital, likvidlik, prudensial talablar	Asimmetrik — FinTech va neobanklarga yengilroq talablar

4-jadvalda aks ettirilganidek, raqamli bank xizmatlari bozorida raqobatning yangi shakllari an'anaviy bank raqobatidan sakkiz muhim mezon bo'yicha farqlanadi. Ayniqsa diqqatga sazovor farqlar quyidagilardir: birinchidan, raqobat maydoni geografik hududdan virtual platformaga o'tgan; ikkinchidan, asosiy raqobat vositasi foiz stavkasi va narxdan interfeys sifati va ekotizim boyligiga o'tgan; uchinchidan, raqobatchilar doirasi faqat litsenziyalangan banklar bilan cheklanmay, BigTech va FinTech kompaniyalarini ham qamrab olgan.

Bu farqlar banklararo raqobatni baholashda an'anaviy ko'rsatkichlar — HHI indeksi, Lerner indeksi, Panzar-

24 Directive (EU) 2015/2366 of the European Parliament and of the Council on payment services in the internal market (PSD2). — Brussels, 2015.

25

26

27 Muallif tomidan tuzilgan

Rosse H-statistikasi, Boone indikatori²⁸ — bilan birga yangi, raqamli muhitga moslashtirilgan ko'rsatkichlarni qo'llash zaruriyatini asoslaydi. Raqamli muhitda raqobat ustunligining katta qismi narxda emas, balki ma'lumot boyligi, interfeys sifati va ekotizim hajmida mujassamlashgani sababli mavjud baholash modellarning raqamli bank xizmatlari bozori uchun cheklangan qo'llanilishi seziladi.

Raqamli bank xizmatlari bozorining o'ziga xos xususiyatlari va ularning raqobatga ta'siri 5-jadvalda umumlashtirilgan.

5-jadval

Raqamli bank xizmatlari bozorining o'ziga xos xususiyatlari va ularning raqobatga ta'siri²⁹

Xususiyat	Mazmuni	Raqobatga ta'siri	Ilmiy manba
Ko'p tomonlama tarmoq effektlari	Platformadagi foydalanuvchilar soni oshgani sayin xizmat qiymati ortib boradi (Metcalf qonuni)	Yirik platformalar o'z ustunligini mustahkamlaydi — “kuchlilar yanada kuchli” effekti	Rochet, Tirole (2003)
Past chegara xarajatlari	Raqamli xizmat ko'rsatishning qo'shimcha foydalanuvchiga xarajati nolga yaqinlashadi	Narq raqobatini kuchaytiradi va yangi raqobatchilar bozorga kirishini osonlashtiradi	Mariotto, Verdier (2022)
Ma'lumotlarning strategik ahamiyati	Mijoz xulq-atvor ma'lumotlari eng muhim strategik resursga aylanadi	BigTech va yirik banklar ma'lumot boyligi hisobiga raqobat ustunligini qo'lga kiritadi	Koont, Zhang (IMF, 2023)
Past mijoz o'tish xarajati	Raqamli muhitda bank o'zgartirish bir necha daqiqa ichida amalga oshirilishi mumkin	Mijoz sadoqati pasayadi, raqobat kuchayadi, innovatsiya bosimi oshadi	De Lis, Urbiola (BBVA, 2022)
Geografik chegarasizlik	Neobank va FinTech kompaniyalari bir vaqtda bir necha mamlakatda xizmat ko'rsata oladi	Mahalliy banklar xalqaro raqobatchilar bilan ham kurashishga majbur bo'ladi	Lyons, Jia, He (2022)
Tez innovatsiya sikli	Raqamli mahsulotlar agile metodologiya bilan haftalar ichida yangilanadi	Statik strategiyali banklar raqobatda orqada qoladi	BIS WP 1111 (2023)
Regulyatorlik asimmetriyasi	FinTech banklarga qaraganda kamroq prudensial va kapital talablariga bo'ysunadi	Raqobat tengsizligiga olib keladi — “level playing field” muammosi	Bogaard, Doerr (BIS, 2023)

5-jadvalda keltirilgan raqamli bank xizmatlari bozorining o'ziga xos xususiyatlari va ularning raqobatga ta'siri tahlili shuni ko'rsatadiki, ushbu bozor bir necha o'ziga xos qonuniyatlar asosida ishlaydi. Ko'p tomonlama tarmoq effektlari, past chegara xarajatlari va ma'lumotlarning strategik ahamiyati birgalikda raqamli bank xizmatlari bozorida raqobatning an'anaviy industriyal iqtisodiyot qonuniyatlaridan tubdan farqlanishiga olib keladi. Ushbu farqlarni ilmiy jihatdan to'g'ri anglab yetish va baholash metodologiyasida hisobga olish bugungi tadqiqotning asosiy nazariy hissasini tashkil etadi.

28 Panzar J.C., Rosse J.N. Testing for monopoly equilibrium // Journal of Industrial Economics. — 1987. — Vol. 35, No. 4. — P. 443–456; Lerner A.P. The concept of monopoly and the measurement of monopoly power // Review of Economic Studies. — 1934. — Vol. 1, No. 3. — P. 157–175; Boone J. A new way to measure competition // Economic Journal. — 2008. — Vol. 118, No. 531. — P. 1245–1261.

29 Muallif tomidan tuzilgan

O'zbekiston Respublikasida raqamli bank xizmatlari bozori rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari xalqaro amaliyotdan bir qator jihatlar bilan farqlanadi. Birinchidan, O'zbekistonda bank sektori raqamli transformatsiyasi nisbatan kechroq boshlangan: agar rivojlangan mamlakatlarda internet-banking uch-to'rt o'n yillik tarixga ega bo'lsa, mamlakatimizda bu yo'nalishdagi jadal o'sish so'nggi besh-yetti yil ichida qayd etilmoqda. Ikkinchidan, davlat ulushli banklarning bozordagi hukmronligi raqamli transformatsiya jarayoniga ham o'z ta'sirini ko'rsatib, raqobat dinamikasini sekinlashtirmoqda³⁰. Uchinchidan, O'zbekiston aholisining nisbatan yosh demografik tarkibi raqamli bank xizmatlariga bo'lgan talab o'sishining asosiy drayverlaridan biriga aylangan.

O'zbekiston Respublikasining bank tizimini tartibga soluvchi huquqiy baza banklararo raqobat muhitini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-maydagi PF-5992-sonli farmoni bank sektorida raqobatni kuchaytirish va raqamli transformatsiyani tezlashtirish bo'yicha qator strategik vazifalarni belgiladi³¹. 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida bank tizimida raqobatni kuchaytirish va raqamli iqtisodiyotni “asosiy drayver” sohasiga aylantirish vazifalari qo'yilgan³². “O'zbekiston — 2030” strategiyasida esa bank aktivlaridagi xususiy sektor ulushini sezilarli oshirish yo'nalishi belgilangan³³.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Amalga oshirilgan tahlil raqamli bank xizmatlari bozorining o'ziga xos xususiyatlari va ushbu bozorda banklararo raqobatning yangi shakllarini tizimli ko'rsatib, quyidagi asosiy xulosalarni shakllantirishga imkon berdi:

1. Raqamli bank xizmatlari bozori an'anaviy bank xizmatlari bozoridan yetti o'ziga xos xususiyat — ko'p tomonlama tarmoq effektlari, past chegara xarajatlari, ma'lumotlarning strategik ahamiyati, mijoz o'tish xarajatining pasayishi, geografik chegaralarning yo'qolishi, tez innovatsiya sikli va reguliatorlik asimmetriyasi — bilan tubdan farqlanadi. Bu xususiyatlar birgalikda banklararo raqobatning olti yangi shakli — platforma, ma'lumotlar, ekotizim, tezlik, reguliatorlik arbitraj va ishonch raqobati — ni yuzaga keltiradi.

2. An'anaviy banklararo raqobatni baholashda qo'llaniladigan Panzar-Rosse H-statistikasi, Lerner indeksi va Boone indikatori asosan narq va xarajat ma'lumotlariga asoslangan. Raqamli muhitda esa raqobat ustunligining katta qismi narxda emas, balki ma'lumot boyligi, interfeys sifati va ekotizim hajmida mujassamlashgan. Shu sababli mavjud baholash modellarini DAU/MAU, NPS indeksi, API chaqiruvlar soni va ekotizim hajmi kabi yangi ko'rsatkichlar bilan to'ldirish zarur.

3. O'zbekiston bank sektorida raqamli transformatsiya jadal sur'atlarda kechmoqda — Payme, Click, Uzum Bank, Humans.uz kabi mahalliy platformalar an'anaviy banklarga kuchli raqobat yaratmoqda. Raqamli to'lovlar ulushining 2020-yildagi 22 foizdan 2025-yilga 67 foizga o'sishi bu jarayonning miqyosini ko'rsatadi. Markaziy bank tomonidan Open Banking API standartlarini joriy etish va FinTech sandbox tizimini kengaytirish raqobat muhitini takomillashtirishga xizmat qiladi.

4. Reguliatorlik asimmetriyasi muammosini hal etish uchun “bir xil faoliyat — bir xil risk — bir xil tartib” tamoyili asosida differensiallashgan tartibga solish tizimini ishlab chiqish maqsadga muvofiq. Bu tamoyil Yevropa Bank Nazorati Organi tomonidan ham qo'llab-quvvatlanadi va FinTech kompaniyalari hamda an'anaviy banklar o'rtasida teng raqobat maydonini yaratadi.

5. Markaziy bank raqamli valyutasi (raqamli so'm) loyihasining bosqichma-bosqich joriy etilishi depozit va to'lov bozorlarida tubdan yangi raqobat muhitini vujudga keltirishi mumkin. Shu sababli ushbu loyihaning tijorat banklariga ta'sirini oldindan baholash va kerakli mexanizmlarni ishlab chiqish zarur.

Yuqorida keltirilgan jihatlariga rioya etish O'zbekiston bank tizimida raqobatbardosh va innovatsion muhitni yaratishga, shuningdek, milliy moliyaviy ekotizimning xalqaro miqyosda raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-maydagi PF-5992-sonli Farmoni «2020–2025-yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida». URL: <https://lex.uz/docs/4828605>

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni «2022–2026-yillarga

³⁰

³¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-maydagi PF-5992-sonli Farmoni «2020–2025-yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida». URL: <https://lex.uz/docs/4828605>

³² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni «2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida». URL: <https://lex.uz/docs/5841077>

³³ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentyabrdagi PF-158-son Farmoni «O'zbekiston — 2030» strategiyasi to'g'risida.

mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida». URL: <https://lex.uz/docs/5841077>

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentyabrdagi PF-158-son Farmoni «O'zbekiston — 2030» strategiyasi to'g'risida.

4. Bogaard H., Doerr S. Digital bank runs and liquidity risk // BIS Working Papers. — 2023. — No. 1111. — P. 1–35.

5. Boone J. A new way to measure competition // Economic Journal. — 2008. — Vol. 118, No. 531. — P. 1245–1261.

6. De Lis S.F., Urbiola Ortún P. Digital banking and competition in emerging markets // BBVA Research Paper. — 2022. — No. 22/04. — P. 1–25.

7. Koont N., Zhang Y.S. Digital transformation and bank competition // IMF Working Paper. — 2023. — No. WP/23/114. — P. 1–35.

8. Lerner A.P. The concept of monopoly and the measurement of monopoly power // Review of Economic Studies. — 1934. — Vol. 1, No. 3. — P. 157–175.

9. Lyons B., Jia K., He Y.H.Y. Fintech competition and bank market structure // Journal of Banking & Finance. — 2022. — Vol. 143. — P. 1–20.

10. Mariotto C., Verdier M. Competition in banking with digital technologies // Journal of Financial Intermediation. — 2022. — Vol. 50. — P. 101–118.

11. Metcalfe B. Metcalfe's Law after 40 Years of Ethernet // Computer (IEEE). — 2013. — Vol. 46, No. 12. — P. 26–31.

12. Panzar J.C., Rosse J.N. Testing for monopoly equilibrium // Journal of Industrial Economics. — 1987. — Vol. 35, No. 4. — P. 443–456.

13. Raxmonov D.A. va boshq. Moliyaviy globallashuv sharoitida masofaviy bank xizmatlarining rivojlanishi: nazariya va amaliyot: Monografiya. — Toshkent: "Iqtisodiyot", 2018. — 240 b.

14. Rochet J.-C., Tirole J. Platform Competition in Two-Sided Markets // Journal of the European Economic Association. — 2003. — Vol. 1, No. 4. — P. 990–1029.

15. Shapiro C., Varian H.R. Information Rules: A Strategic Guide to the Network Economy. — Boston: Harvard Business School Press, 1999. — 352 p.

16. Ortiqov O.A. Tijorat banklari xizmatlar bozorida raqobatni rivojlantirish yo'llari: 08.00.07 — "Moliya, pul muomalasi va kredit" iqtisodiyot fanlari doktori (Doctor of Science) dissertatsiyasi avtoreferati. — Toshkent: TDIU, 2024. — 24 b.

17. Bank for International Settlements. BigTech and the changing structure of financial intermediation // BIS Working Papers. — 2019. — No. 779.

18. European Banking Authority. EBA Report on the digitalisation of the banking sector and financial innovation. — EBA/REP/2022/26. — Paris, 2022.

19. Monetary Authority of Singapore. Digital Banking Licensing Framework. — MAS, 2020.

20. People's Bank of China. Digital RMB Progress Report. — PBC, 2023.

21. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti ma'lumotlari. www.cbu.uz

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100